

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ДАВНЬОЇ ТА НОВОЇ ІСТОРІЇ України**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ РУХ У ХІХ СТ.
для студентів**

галузь знань	03 – Гуманітарні науки
спеціальність	032 – Історія та археологія
освітній рівень	перший (бакалаврський)
освітня програма	Історія України та культурна антропологія (з поглибленим вивченням іноземних мов)
вибірковий блок	Давня, середньовічна та нова історія України
вид дисципліни	вибіркова

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2021/2022
Семестр	7
Кількість кредитів	5
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

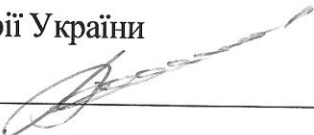
Викладачі: Надтока Олександр Михайлович, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри давньої та нової історії України; Короткий Віктор Андрійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри давньої та нової історії України

Пролонговано: на 2021/2022 н.р. _____ «23» 01 2022 р.
на 20 /20 н.р. _____ (_____) « » 20 р.

Розробники: Надтока Олександр Михайлович, кандидат історичних наук, доцент кафедри давньої та нової історії України; Короткий Віктор Андрійович, кандидат історичних наук, доцент кафедри давньої та нової історії України

«Затверджено»

Завідувач кафедри давньої та нової історії України

 (Віктор КОЛЕСНИК)

Протокол № 12 від «30» 06 2021 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету

Протокол № 7 від «26» серпня 2021 року

Голова науково-методичної комісії (Наталія ТЕРЕС)

ВСТУП

1. Мета дисципліни – засвоєння студентами комплексу знань з історії розвитку українського національного руху в XIX ст.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:

1. *Знати основні методологічні підходи до вивчення курсу, в тому числі сучасні концепції щодо дослідження націоналізму та національних рухів; необхідні визначення та спеціальну термінологію з історії українського національного відродження; джерела та історіографію дослідження українського національного руху; етапи розвитку українського національного відродження; ідеологію та зміст українського національного відродження; регіональну специфіку розвитку українського національного руху; здобутки та результати українського національного руху XIX ст.*

2. *Вміти* визначати особливості сучасних підходів до вивчення націоналізму та національних рухів, використовуючи здобутки вітчизняної, російської та західної історіографії;

3. *Володіти навичками* джерельної критики, історичного аналізу, встановлення причинно-наслідкових зв'язків.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Ознайомлення з джерельною базою й історіографією дослідження історії українського національного руху в останні десятиріччя XVIII – початку XX ст. Розкриття світоглядних орієнтирів малоросійської світської та духовної еліти в останні десятиріччя XVIII ст. Висвітлення етапів українського руху на тлі розвитку європейської, окремо польської та російської визвольної думки та польських визвольних традицій у межах боротьби з російською окупацією. Порівняльна характеристика історіософських поглядів діячів польського й українського визвольних рухів на прикладі праць Адама Міцкевича та Миколи Костомарова. Аналіз світоглядних орієнтирів, архетипічних образів «нового українця», закладених творами Тараса Шевченка, Маркіяна Шашкевича, Івана Франка. Висвітлення програмних засад й філософського обґрунтування руху українських культурників. Розкриття історії та ідейної спадщини діячів українського соціалістичного та націонал-демократичного рухів, національного радикалізму Івана Франка та його впливів на молодь, вивчення історії парамілітарного руху в Західній Україні (січовий та сокілкий рухи, формації Січових стрільців).

4. Завдання (навчальні цілі): ознайомлення з сучасними методологічними підходами вивчення історії національних рухів доби формування модерних націй у Європі; вивчення теоретичних засад розвитку українського національного руху кінця XVIII – початку XX ст. і, зокрема, XIX ст.; аналіз джерельної бази та історіографії проблематики історії українського національного руху пізньомодерного часу; визначення етапів розвитку українського національного руху кінця XVIII – початку XX ст., принципів відповідної періодизації та головного змісту цих етапів; вивчення ідеології та змісту українського руху в XIX ст.; визначення регіональної специфіки у розвитку українського національного руху в XIX ст.; вивчення малодосліджених сторінок українського руху в межах XIX ст.: здобутки західної історіографії у вивченні теорії та практики національного відродження слов'янських народів і, зокрема, українського національного відродження; ставлення російської та польської інтелігенції до українського відродження; православна церква та українське національне відродження; визначення здобутків та результатів українського національного руху в XIX ст.

7. Схема формування оцінки

7.1 Форми оцінювання студентів:

- семестрове оцінювання:

1. Контрольна робота з тем ЗМ1 (тест): РН 1.1, 1.3 – 13 балів/6 балів*.
2. Контрольна робота з тем ЗМ2 (тест): РН 1.2, 1.4 – 13 балів/6 балів.
3. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ1: РН 2.1-2.2 – 18 балів/10 балів.
4. Оцінювання роботи під час семінарських занять ЗМ2: РН 2.3-2.4 – 16 балів/8 балів.

* максимальний бал/ пороговий бал для отримання позитивної оцінки з відповідної форми контролю.

- підсумкове оцінювання:

- форма оцінювання – іспит;
- максимальна кількість балів, які може отримати студент – 40 балів;
- Оцінюються такі результати навчання студента: вміння розкрити перебіг українського національного руху пізньомодерного часу; висвітлити особливості національного руху за певних етапів та в межах двох великих регіонів – Наддніпрянщини і Західної України; проаналізувати ідейний доробок і діяльність діячів українського національного руху.
- форма проведення іспиту – усно-письмова, види завдань – завдання, які потребують розгорнутих відповідей;
- мінімальний пороговий рівень екзаменаційної оцінки, за якої іспит вважається складеним – **24 бали**.

Необхідна умова допуску до іспиту: студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше ніж **20 балів (критично-розрахунковий мінімум)**. Рекомендований мінімум допуску до іспиту **36 балів**.

7.2 Організація оцінювання:

Контроль знань студента здійснюється за модульно-рейтинговою системою. Загальну кількість балів студента формують семестрові бали, отримані з усіх тем двох змістових модулів (бали, отримані під час семінарів (усні опитування); бали, отримані за виконання рефератів; бали, отримані під час модульного контролю (за виконання тестових завдань), а також бали, отримані під час складання підсумкового контролю (екзамену), а саме: за виконання запропонованих завдань.

Зміст курсу поділений на 2 змістових модулі. Кожний змістовий модуль включає в себе лекції, семінари, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу відповідної частини курсу. У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1-8, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – теми 9-15.

Оцінка успішності знань студентів здійснюється в двох формах: семестрове оцінювання (контрольні роботи, усне опитування, реферати) і підсумкове оцінювання (іспит).

Загальна сума балів – 100 балів (із них, семестрове оцінювання – максимум 60 балів; підсумкове оцінювання (екзамен) – максимум 40 балів).

Змістовий модуль 1 Український національний рух кінця XVIII – 1840-х рр.			Змістовий модуль 2 Український національний рух 1850-х – початку XX ст.			Іспит
30 заліковий бал (максимум)			30 залікових балів (максимум)			40 балів (максимум)
Самостійна робота	Семінари	Модульний контроль	Самостійна робота	Семінари	Модульний контроль	
4 (максимум)	14 (максимум)	12 (максимум)	4 (максимум)	14 (максимум)	12 (максимум)	

Упродовж семестру оцінюється робота студента *під час кожного семінару* (доповідь, доповнення, участь у дискусії). Під час семінару студент має можливість досягти від 0,5 до 2 балів. Критеріями оцінювання відповіді студента під час семінару є:

- повнота розкриття питання 0,5 бала;
- логіка викладення 0,5 бала;
- використання основної і додаткової літератури 0,5 бала;
- аналітичні міркування, вміння робити висновки 0,5 бала.

Після завершення відповідно Змістового модулю 1 і Змістового модулю 2 проводяться **контрольні роботи** у формі тестування, зокрема Контрольна робота 1 (остання декада березня) і Контрольна робота 2 (остання декада травня). Завдання з тестування містить 22 запитання, правильна відповідь на кожне з яких оцінюється в 0,5 бала.

У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі модульних контрольних робіт здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.

Екзаменаційний білет містить два завдання, кожне з яких оцінюється в 20 балів. Критеріями оцінювання відповіді є:

Відповідь повна, подане власне бачення проблеми	19-20
Відповідь повна, подане власне бачення проблеми та зроблені ґрунтовні висновки, проте наявні окремі незначні помилки при викладі фактичного матеріалу	16-18
Відповідь відображає знання фактичного матеріалу з питання	13-15
Відповідь демонструє знання фактичного матеріалу, але допущені окремі помилки	10-12
Відповідь фрагментарна, відображені лише деякі аспекти проблеми	7-9
Відповідь фрагментарна, наявні суттєві помилки при викладі фактичного матеріалу	4-6
Відповідь має значні помилки, або відсутня	1-3

Умовою допуску до іспиту є отримання студентом під час семестрового оцінювання не менше ніж 20 балів (**критично-розрахунковий мінімум**). При цьому обов'язковим є успішне складання модульних контрольних робіт. **Рекомендований мінімум** для допуску до іспиту – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	19	17	24	60
Максимум	30	30	40	100

7.3 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. Структура навчальної дисципліни

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		лекції	семінари	С/Р
Змістовий модуль 1. Український національний рух кінця XVIII – 1840-х рр.				
1	Тема 1. Теоретичні засади вивчення курсу. Історіографія	2		10
2	Тема 2. Світоглядні орієнтири малоросійської світської та духовної еліти в останні десятиріччя XVIII ст.	2	6	12
3	Тема 3. Входження малоросійських станів до імперської соціальної структури наприкінці XVIII ст. – в 1830 рр.	2		10
4	Тема 4. Українознавчі студії перших десятирічч XIX ст.	2		8
4	Тема 4. Слов'янське товариство св. Кирила та Методія. Історіософська концепція М. Костомарова	2	6	8
5	<i>Індивідуальна робота</i>			
6	<i>Контрольна робота з тем ЗМ 1</i>	2		
Змістовий модуль 2. Український національний рух 1850-х – початку XX ст.				
7	Тема 5. Громадівський рух наприкінці 1850-х – на початку 1860-х рр. Петербурзька громада	2	4	8
8	Тема 6. Громадівський рух наприкінці 1850-х – на початку 1860-х рр. Київська громада	2	4	10
9	Тема 7. Підготовка та прийняття Валуєвського циркуляру. Асиміляторські плани у Західному краї	2		6
10	Тема 8. Київський період активізації українофільства (1872 – 1876 рр.). Підготовка та прийняття Емського указу	2		4
12	Тема 9. Український національний рух і православна церква в Наддніпрянській Україні	2		4
12	Тема 10. Український рух у Західній Україні в першій половині XIX ст. Місія Маркіяна Шашкевича	2	4	4
13	Тема 11. Соціалістичне вчення в Україні. Погляди М. Драгоманова та І. Франка	2	4	4
	<i>Індивідуальна робота 2</i>			6
	Підсумкова контрольна робота	2		
	ВСЬОГО	28	28	94

Загальний обсяг 150 год., в тому числі:

Лекцій – 28 год.

Семінари – 28 год.

Самостійна робота – 94 год.

9. Рекомендовані джерела та література

Основна:

1. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. Франківський період. – К.: Наукова думка, 1992. – 119 с.
2. Касьянов Г. В. Теорії нації та націоналізму: Монографія. – К.: Либідь, 1999. – 352 с.
3. Катренко А.М. Український національний рух ХІХ ст. В 2 ч. Навчальний посібник для студентів історичного факультету. – К., 1998–1999. – Ч. 1, 2.
4. Катренко А. М., Катренко Я. А. Національно-культурна та політична діяльність Київської громади (60-90-ті рр. ХІХ ст.). – К., 2003. – 180 с.
5. Когут З. Російський централізм і українська автономія: Ліквідація Гетьманщини, 1760–1830. – К.: Основи, 1996. – 317 с.
6. Левицький К. Історія політичної думки галицьких українців. 1848-1918. – Т.1-2. – Львів, 1926-1927.
7. Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. – К., 1994. – Т. 1, 2.
8. Салтовський О. Концепції української державності в історії вітчизняної політичної думки (від витоків – до початку ХХ ст.). – К., 2002.

Додаткова:

Джерела

1. Антонович В. Б. Три національні типи народні // Моя сповідь. Вибрані історичні та публіцистичні твори. – К., 1995. – С. 90-101.
2. Бачинський Р. Україна irredenta – Берлін: Вид. Укр. молоді, 1924. – 239 с.
3. Грінченко Б., Драгоманов М. Діалоги про укр. нац. справу / Упор. А. Жуковський. – К.: Ін-т укр. археогр. НАНУ. 1994. – 284 с. / Джерела з історії суп.-політ. руху в Україні 19 – поч. 20 ст. Вип. 1.
4. Громада: Українська збірка. Звістки про Україну / Упоряд. М. Драгоманов. – Женева: Громади, 1878. – 587 с.
5. Історія русів. – К., 1991.
6. Кирило-Мефодіївське товариство. – К., 1990. – Т. 1, 2, 3.
7. Лотоцький О. Сторінки минулого. – Варшава, 1932, Ч. 1. – 288 с.
8. Лотоцький О. Сторінки минулого. – Варшава, 1933, Ч. 2. – 488 с.
9. «Русалка Дністровая». Книга 1. Репринтне відтворення першодруку 1837 р. – Львів, 2007. – 4, ХХ, 136 с.; «Русалка Дністрова». Книга II. Науково-критичне видання. Редактор-упорядник та автор післямови М. Шалата. Відповідальні за випуск Ф. Стеблій, Б. Якимович. – Львів, 2007. – 4, ХХ, 136, 168 с.
10. Франко І. Одвертий лист до галицької української молодіжі // Українська суспільно-політична думка в ХХ ст. Документи і матеріали. – Б. м.: Сучасність, 1983. – Т. I. – С. 131-134.

Наукові праці

11. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму. – 2-е вид. – К.: Критика, 2001. – 272 с.
12. Грицак Я. Пророк у своїй вітчизні. Франко та його спільнота (1856-1886). – К.: Критика, 2006. – 631 с.
13. Дорошенко В. Українство в Росії. Новітні часи. – Відень, 1916. – 116 с.
14. Нахлік Є. К. Пантелеймон Куліш: Особистість, письменник, мислитель: У 2 т. / НАН України. Львівське відділення Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка. – К.: Український письменник, 2007. – Т. 1. Життя Пантелеймона Куліша: Наукова біографія. – 463 с.; Т. 2. Світогляд і творчість Пантелеймона Куліша. – 462 с.

15. о. Атанасій Григорій Великий, ЧСВВ. Релігія і церква – основні рушії української історії // Релігія в житті українського народу. Зб. матеріалів наук. конф. у Рокка ді Папа. Записки НТШ. – Мюнхен – Рим – Париж, 1966. – т. 181. – С. 3–38.
16. John P. Le Donne. The Russian Empire and the World. 1700-1917. – N.Y., Oxford: Oxford University Press, 1997. – 394 p.
17. Hugh Seton-Watson. Russian Empire. 1801–1917. – Oxford: University Press, 1967. – 813 p.
18. Ilya Prizel. National identity and Foreign policy. Nationalizm and leadership in Poland, Russia and Ukraine. – Cambridge: University Press, 1998. – 443 p.
19. Russian empire: space, people, power, 1700-1930 / Ed. By Jane Burbank, Mark von Hagen and Anatolyi Remnev. – Indiana: Indiana University Press, 2007. – 538 p.